

№202

18.06.2020

**Т.в.о. міністра
енергетики
Буславець О.А.**
вул. Хрещатик, 30
м.Київ, 01601

*Щодо прийняття рішення про пріоритетне використання вітчизняного вугілля для
виробництва електроенергії*

Шановна Ольго Анатоліївно,

На вчорашньому засіданні уряду було прийнято рішення¹ про “пріоритетне використання вітчизняного вугілля для виробництва електроенергії тепловою генерацією”.

Ми занепокоєні даною новиною, адже вона ставить під сумнів пріоритети новоствореного Міністерства енергетики та вказує на продовження традиції відкладання давно назрілих реформ. Така політика уряду має кілька недоліків.

1. Відсутність довгострокового бачення розвитку енергетики

Така підтримка використання вугілля є тимчасовим і короткостроковим рішенням. Треба розуміти, що той стан, в якому наразі знаходиться вугільний сектор, обумовлений **аналогічними** тимчасовими рішеннями, що багато років відтермінували трансформацію як самої галузі, так і шахтарських міст.

Вугільна галузь є глибоко дотаційною, з абсолютно непрозорим використанням грошей платників податків.

З 33 шахт, що перебувають у власності держави, тільки чотири приносять прибуток. За даними Energy Community², лише у період 2015-2017 років українській вугільній галузі було надано майже 740 млн євро прямих дотацій. **Але така потужна державна підтримка вугільного сектору не була ефективною.**

¹ Кабмін прийняв рішення для забезпечення роботою державних вугледобувних підприємств:
http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article;jsessionid=81B7677A1A79932D0E673DF1D7C3FB39.a pp1?art_id=245448102&cat_id=35109

² Rocking the Boat: What is Keeping the Energy Community’s Coal Sector Afloat?:
<https://www.euneighbours.eu/en/east/stay-informed/publications/rocking-boat-what-keeping-energy-communitys-coal-sector-afloat>

Так, відповідно до рішення Рахункової палати України від 16 травня 2017 року, у 2014-2016 роках Міністерство енергетики та вугільної промисловості не забезпечило “законного, ефективного та результативного” використання коштів державного бюджету, передбачених на реструктуризацію вугільної промисловості.

А рішення Палати від 12 листопада 2019 року підкреслює, що Міністерство у 2017-2018 роках та I кварталі 2019 року не забезпечило “ефективного та результативного використання коштів держбюджету, виділених на підтримку часткового покриття витрат із собівартості вугілля”.

До того ж, трансформація галузі вже відбувається, але проходить вона неконтрольовано, без належного та справедливого планування. За інформацією Міністерства енергетики і вугільної промисловості, з 2004 року в Україні було ліквідовано 68 державних гірничих підприємств, 19 державних шахт ліквіднуються або перебувають у стадії підготовки до ліквідації.

А відповідно до планів уряду та міжнародних зобов'язань, з 2021 року Україна почне закриття вугільних блоків та окремих ТЕС. Цей процес вже розплановано аж до 2033 року.

Тому держава повинна тверезо оцінити ситуацію у вугільній галузі та зрозуміти, що комплекс короткострокових рішень, якими вона послуговувалася всі минулі роки та які були підтримані на останньому засіданні Кабінету Міністрів, не працюють і тільки поглиблюють кризові явища.

2. Протилежні пріоритети Міністерства енергетики

16 червня, за день до засідання уряду, представники Міністерства енергетики взяли участь³ у дискусії «Зміна клімату та справедлива трансформація» в рамках Саміту лідерів Глобального договору ООН.

Відповідно до повідомлення на сайті Міністерства, заступник міністра з питань європейської інтеграції окремо підкреслив, що “європейська інтеграція та впровадження в Україні цілей Зеленого курсу ЄС (European Green Deal) є пріоритетними завданнями України на шляху до сталого розвитку країни та її переходу до «зеленої» економіки”.

З одного боку, встановлення подібних пріоритетів - це правильний крок до сталого розвитку економіки, покращення добробуту населення, розвитку сучасних енергоефективних та чистих технологій, а також до виконання зобов'язань щодо боротьби з кліматичною кризою.

---

³ Представник Міненерго взяв участь у Саміті лідерів Глобального договору ООН:

http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article:jsessionid=81B7677A1A79932D0E673DF1D7C3FB39.a pp1?art_id=245447981&cat_id=35109

З іншого боку, треба розуміти, що Європейська зелена угода (Зелений курс ЄС або ж Нова зелена угода) - це масштабне бачення трансформації усіх секторів економіки ЄС, що включає в себе відмову від викопного палива та досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року.

Щоб стримати зміну клімату на рівні 1,5-2°C, як того вимагають учені та Паризька угода (підписанкою якої є й Україна), видобуток і спалювання викопного палива потрібно припинити протягом наступних 20-30 років.

В цьому контексті проголошені заяви про пріоритизацію використання вугілля викликають щирий подив, адже **вони є несумісними з основними принципами Європейської зеленої угоди**, яку підтримує Україна. Більш того, Міненерго планує² “відобразити ключові елементи цієї європейської ініціативи в новій редакції Енергетичної стратегії”.

Також складно оминати увагою іншу новину⁴, яка з’явилася вже після засідання уряду 17 червня. Україна та Німеччина планують започаткувати енергетичне партнерство, яке “сприятиме реалізації ініціативи Європейської Комісії «Нова зелена угода» (New Green Deal)”, та “продемонструє європейським партнерам наміри України розвивати чисту та якісно нову енергетику”.

Німеччина дійсно має величезний досвід із трансформації власної вугільної галузі, який буде надзвичайно корисним для України.

Проте, ще раз наголошуємо, що **“чиста та якісна нова енергетика” держави не може базуватися на постійній підтримці застарілої та брудної вугільної галузі**, вони є взаємовиключними.

Рекомендації

Враховуючи глибокі внутрішні проблеми енергетичного сектору та європейські тенденції у розвитку цієї галузі, Міністерство енергетики повинне нарешті **розробити системне бачення трансформації української енергетики в наступні 30 років**, як того вимагає боротьба з кліматичною кризою. Нам необхідно відійти від доктрини постійного відтермінування вирішення глибоких проблем енергетичного сектору та тверезо оцінити ситуацію у вугільній галузі.

Держава повинна:

- Створити комісію зі структурних змін, що складатиметься з представників основних зацікавлених сторін (органи національної влади, місцевого самоврядування, громадянське суспільство, бізнес, науковці тощо);
- Визначити дату повної відмови від використання вугілля для енергетичного сектору;

---

⁴ Уряди України та Німеччини планують започаткувати енергетичне партнерство:
http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245448128&cat_id=35109

- Створити план реструктуризації на основі рекомендацій комісії;
- Створити фонди реструктуризації (з питань диверсифікації економіки, розвитку інфраструктури, пенсійного забезпечення, освіти тощо) з метою випрацювання інноваційних рішень;
- Створити національні програми зайнятості та перекваліфікації, спеціальні служби зайнятості, державні програми для створення робочих місць в інших секторах економіки.

Ключовим аспектом такої політики має бути справедлива трансформація шахтарських регіонів. Вугільні електростанції та шахти будуть і надалі закриватися, як через екологічні, так і економічні чинники. В найближчі роки викопне паливо в Україні втратить конкурентоспроможність через наявність дешевших альтернатив (насамперед, відновлюваних джерел енергії).

Про добробут працівників, які будуть звільнені, та економічну диверсифікацію моноіндустріальних міст, які повністю залежать від видобутку вугілля потрібно думати завчасно, починаючи вже сьогодні. Адже чим раніше готуватися, тим меншими будуть негативні соціальні та економічні наслідки.

Саме таким має бути довгостроковий пріоритет українського уряду.

З повагою,

Керівник відділу енергетики

Криницький К.І.